

PUUR!
geloof

De lessen van Paulus

Vertrouwen

Elsbeth Gruteke

WOORD VOORAF

Vertrouwen in onze tijd

De maanden die achter ons liggen hebben veel met ons gedaan. Meer dan ooit wordt er een beroep gedaan op ons vertrouwen; het vertrouwen dat de wereldwijde COVID-19-pandemie weer overgaat, het vertrouwen dat de overheid ons de juiste informatie geeft, het vertrouwen dat we zelf niet ziek worden, of dat we weer beter zullen worden – als het virus ons of onze geliefden trof. En, misschien wel het allerbelangrijkste voor een gelovige: het vertrouwen dat God bij ons is, dat Hij ons vasthoudt, wat er ook gebeurt in de wereld om ons heen.

Vertrouwen blijkt niet makkelijk te zijn. We merken dat er een gebrek aan is. Bij onszelf, maar ook in de samenleving. Angst en verwarring sijpelen dan naar binnen in die samenleving en in ons eigen hart en hoofd. Vertrouwen dat het goed komt, als we opeens geconfronteerd worden met een ziekte die de wereld over gaat, vertrouwen dat we veilig zijn bij God, wat er ook gebeurt. Dat blijkt nog niet zo makkelijk te zijn.

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard is een uitdrukking die waar blijkt te zijn. Ons vertrouwen op God is, zo merken we, kwetsbaar en ook snel verdwenen als we geconfronteerd worden met iets wat we niet onder controle hebben. Allemaal maken we nu samen mee wat velen ook al individueel doormaken – bijvoorbeeld als je chronisch ziek bent, een geliefde verliest, met psychische klachten kampt, je werk kwijtraakt, in een scheiding terechtkomt. We merken allemaal hoe lastig het is om te ervaren en erop te vertrouwen dat God trouw is, dat Hij ons niet loslaat. Vertrouwen is misschien wel moeilijker dan we dachten. Gelukkig hoeven we het niet alleen te doen. We kunnen leren van mensen om ons heen, en van mensen die ons zijn voorgegaan in geloof. De apostel Paulus is zo iemand. Een man, die eerst fanatiek gelovigen vervolgt, maar door een ingrijpende ontmoeting met Jezus de koers van zijn leven radicaal verandert. Paulus gaat het Evangelie verkondigen, hij gaat op reis, hij zet mensen in vuur en vlam voor Jezus. Zo ontstaan de eerste kerken buiten Israël.

Paulus

De apostel Paulus staat wel bekend als een moeilijke en strenge man, die in ingewikkelde teksten uitlegt wat het betekent om als christen te leven en die daarbij ook nog onmogelijke eisen stelt aan gelovigen. Met die beschrijving doen we Paulus bepaald geen recht. Paulus is degene die het christelijk geloof buiten Israël heeft verspreid, die op allerlei plaatsen kerken heeft gesticht, allemaal uit zijn grote liefde voor Jezus. Een bijzonder mens is hij, die ons veel te zeggen heeft over geloof en vertrouwen. Vertrouwen op God, die hem, Paulus, blijft vasthouden, dwars door alle ingewikkelde omstandigheden heen – en dat zijn er heel veel in het leven van Paulus. Paulus vertrouwt zijn Heer Jezus in alles, tot in de kleinste details van zijn leven. Uit zijn vertrouwen op Jezus en op God de Vader, ontspringt bij Paulus zijn liefde voor en vertrouwen in de mensen om hem heen. En daar horen ook de gelovigen van Filippi bij.

Filippi

Paulus heeft een kerk gesticht in Filippi, dat is te lezen in Handelingen 16. Als hij daarna weer doorreist schrijft hij een tijd later een brief aan deze jonge gemeente. Wanneer Paulus schrijft is Filippi al een oude en een historische stad, gesticht door de vader van Alexander de Grote zo'n 350 voor Christus. Nu, in de tijd van Paulus, is de stad deel van het Romeinse Rijk en wordt vooral door Romeinen bewoond. Maar er wonen ook Macedonische Grieken en Joden. Kortom, het is een multi-culturele stad met veel verschillende geloofsovertuigingen.

Hoe is de kerk in Filippi ontstaan? Wanneer Paulus op zijn reis in Filippi aankomt, ontmoet hij een aantal gelovige vrouwen, zoals Lydia, die handelt in purperen stoffen. Zoals wel vaker zijn de vrouwen de eersten die welwillend het goede nieuws over Jezus ontvangen. Lydia wordt als eerste gedoopt, samen met haar huisgenoten en zo ontstaat de eerste kerk in deze stad. Filippi heeft een bijzondere plek in het hart van Paulus. Hij komt er diverse keren en als hij weer weg is, schrijft hij de jonge gemeente een brief. Deze brief ademt een diep vertrouwen en een blijdschap, die we niet altijd in andere brieven van Paulus aantreffen.

Paulus schrijft deze brief waarschijnlijk vanuit de gevangenis in Efeze of in Rome, dat weten we niet precies. De gemeente van Filippi ligt hem na aan het hart. De gelovigen hebben hem in de gevangenis geld gestuurd. Ook kwam een gemeentelid, broeder Epafroditus, voor hem zorgen. Voor Paulus waren dat twee redenen om een bedankbrief te schrijven. Paulus is in de gevangenis helemaal afhankelijk van dit soort ondersteuning. Als je in die dagen in de gevangenis terecht kwam, had je mensen van buiten nodig die voor je zorgden, anders kon je niet in leven blijven. De hulp uit Filippi is dus essentieel. Dat Paulus hoog geacht wordt, en dat de gelovigen van Filippi veel van hem houden, blijkt wel uit het feit dat zij zo veel moeite doen om hem te helpen en hem daardoor in leven houden.

Vertrouwen

De hele brief aan deze gemeente gaat dan ook over het partnerschap tussen Paulus en de kerk van Filippi. Het Griekse woord *Koinoonia*, dat Paulus voor die partnerschap gebruikt, kun je op verschillende manieren vertalen. Het betekent gemeenschap of deelnemen, maar het heeft ook een praktische en financiële betekenis die verder voert dan gemeenschap. In de tijd van Paulus betekent *Koinoonia* een relatie waarin alle betrokkenen delen in het werk en de financiële verantwoordelijkheden. Een samenwerking gebaseerd op vertrouwen: vertrouwen op God en daardoor ook op elkaar. De Filippenzen zijn partners van Paulus in het Evangelie en partners in de genade. Hun financiële ondersteuning is daarvan het bewijs. Dit geeft Paulus extra vertrouwen in hen als hij voor hen bidt – en dat doet hij veel. Hij weet dat, als de boodschap van het Evangelie van Jezus zijn werk in de harten van mensen doet, dit geen kortdurende religieuze ervaring is maar leidt tot echte veranderingen. Wat God begint, maakt Hij altijd af, houdt Paulus de jonge gelovigen voor. In dat vertrouwen bidt hij voor de kerk van Filippi.

Wat komen we zoal tegen in de brief van Paulus? Hij schrijft uit liefde, omdat hij van de kerk van Filippi houdt. Hij schrijft ook om hen op de hoogte te brengen van het laatste nieuws over zichzelf, zijn situatie en over zijn mogelijke toekomst. Paulus is in gevaar, hij lijdt. Maar

tegelijkertijd verheugt hij zich en is hij optimistisch. Paulus informeert zijn medechristenen over dwaalleraren en roept hen op om trouw te blijven aan Jezus in plaats van aan het jodendom. Paulus wil hen ook bemoedigen om Jezus te blijven volgen, ondanks lijden. Paulus informeert hen over Epafroditus, de broeder die ze naar hem hadden toe gestuurd. Paulus schrijft over de onenigheid die er is. Hij roept hen op tot eenheid en vreugde. Paulus bedankt voor de gift die de Filippenzen hem gestuurd hebben. Het is, al met al, een persoonlijke brief; warm en vreugdevol, waarin verschillende onderwerpen worden besproken. Een brief die de sfeer ademt van vertrouwen op God, van vertrouwen op Jezus. Datzelfde vertrouwen is onze leidraad in de komende hoofdstukken. Wat leert Paulus ons over vertrouwen op God, over vertrouwen op Jezus? Hoe kan dat ons helpen om te leren vertrouwen, op God, en op de manier waarop Hij in onze levens aanwezig wil zijn?

Mijn gebed is dat God je zegent als je deze brief van Paulus leest. Ik bid dat je wordt aangemoedigd om, net als Paulus, te blijven vertrouwen op onze liefdevolle Vader en op Jezus, die zo dichtbij ons is gekomen. Ik bid je toe dat de vreugde, waar Paulus zo aanstekelijk over schrijft, deel zal worden van je dagelijkse leven. Dat je een vrij mens mag worden, dat je tot bloei komt door de liefde van God.

Elsbeth Gruteke, najaar 2020.

Hoofdstuk 1

Vertrouwen op de trouw van God

Paulus schrijft een warme brief aan de prille gemeente van Filippi, een brief waar de vreugde over de liefde van God en over de christenen in Filippi van afspat. God is trouw, schrijft Paulus, Hij is betrouwbaar, want wat Hij in een mens begint zal Hij ook voltooien. Over vertrouwen gesproken.

Word stil en bid dat God je hart zal openen voor wat Hij je vandaag wil zeggen.

Lees: Filippenzen 1:1-11

Verwerking

Denk na over de volgende vragen en schrijf je gedachten op.

- Welk woord, welk vers of welke zinnen raken jou?
- Wat viel je op in dat woord, in dat vers of in die zinnen?
- Komt er een gedachte, een beeld, een lied of een bijbeltekst bij je op?
- Wat zou God tegen je willen zeggen?
- Wat wil jij graag tegen God zeggen? Schrijf je gebed op.

Het verhaal herteld...

Paulus is vol van de liefde van God. God heeft hij heel persoonlijk leren kennen door zijn Zoon Jezus. Terwijl Paulus op weg is naar Damascus, om ook daar christenen te gaan vervolgen, wordt hij gegrepen door de liefde van God. Jezus zelf spreekt Paulus aan en zegt: 'Saulus, waarom vervolg je Mij?' Vanaf dat moment wordt alles anders. Saulus krijgt een nieuwe naam, Paulus, en in plaats van christenen te vervolgen, gaat hij vanaf nu getuigen van de liefde van God. Van die liefde loopt zijn hart over. Die liefde drijft hem ertoe om naar allerlei plaatsen te reizen en het Evangelie te verkondigen. Zo komt hij ook in Filippi, een stad in Macedonië.

Vreugde

Paulus is blij omdat de gelovigen van Filippi partners van hem zijn in het verspreiden van het Evangelie. Zij delen de liefde voor God. Net als hij staan ze in vuur en vlam. Hier is sprake van die *Koinoonia*, die in de inleiding wordt genoemd. Het Griekse woord *Koinoonia* beschrijft iets gemeenschappelijks hebben, een doel delen. Het is echt een woord

van Paulus dat hij ook vaak in andere brieven gebruikt. Hier betekent het dat Paulus en de gelovigen van Filippi een geloof delen en een gezamenlijk doel hebben, namelijk het verlangen om het Evangelie te verspreiden. Dat maakt hen tot partners. Het vertrouwen dat Paulus heeft in God, heeft hij ook in zijn broeders en zusters die met hem het Evangelie verkondigen. Dit vertrouwen zorgt ook voor grote vreugde bij de apostel. Het zorgt ervoor dat er wederzijdse zorg ontstaat, ook financieel, als dat nodig is. Paulus spreekt over de verspreiding van het Evangelie. Oorspronkelijk betekent het woord Evangelie 'goed nieuws'. Bij Paulus is dat het goede nieuws dat God mensen wil redden en hen door Jezus met zichzelf wil verzoenen. Met dat Evangelie is ook de kerk van Filippi gesticht, zij hebben het goede nieuws aangenomen.

De kern

De kern van wat Paulus zegt in dit gedeelte lezen we in vers 6. 'Ik ben ervan overtuigd,' zegt Paulus, 'dat God aan het werk is in jullie, en in de kerk, en dat God zal afmaken wat Hij begonnen is.' Dat is nogal een belofte. God is in ons leven aanwezig, Hij leidt ons en schaaft aan ons, om ons tot mensen te maken zoals Hij ons heeft bedoeld. Vrije mensen, die in vreugde met Hem leven en die Hem liefhebben. Die ook de naaste liefhebben en die vreugde uitstralen naar de wereld waarin ze leven. Dat is Gods goede werk: in Jezus zijn we vrij geworden en God leeft met zijn Geest in ons.

Paulus bidt

Paulus houdt heel veel van de mensen in Filippi, een liefde die hem ertoe brengt om voor hen te bidden. Paulus herinnert de Filippenzen eraan dat zij voortdurend in zijn gebeden zijn en hij vertelt ook wat hij bidt. Hij noemt drie punten. Hij bidt dat hun liefde overvloedig zal zijn in inzicht en fijnzinnigheid, dat kun je ook vertalen als kennis en wijsheid. Hier verbindt Paulus liefde aan kennis en wijsheid. Liefde gaat dus verder dan emotie en genegenheid. Wij zijn nog weleens geneigd om hart en hoofd te scheiden, Paulus doet dat niet. Als de christelijke liefde de echte liefde is, echte liefde voor God en voor elkaar, dan kan het niet anders of het komt tot uiting in wijsheid en kennis. Diepgaand

inzicht in de vraag hoe Gods wereld echt is. Het is een kennis die beschikbaar is voor iedereen die bereid is zichzelf volledig in liefde aan God te geven. Paulus bidt dat de gelovigen mensen zullen zijn van liefde, net zoals God dat is. Ook bidt Paulus dat deze liefde zal leiden tot een moreel onderscheidingsvermogen.

Als laatste bidt Paulus dat de gelovigen tot overstromen toe gevuld mogen worden met de vrucht van 'goed leven'. 'Goed leven' is een beschrijving die Paulus graag gebruikt. Hier gaat het over ons gedrag dat voortkomt uit Gods trouw. Als antwoord op Gods trouw mag in ons leven zichtbaar worden dat wij bij Hem horen. Denk aan gedrag zoals dat in de brief aan de Galaten – een andere brief van Paulus – wordt beschreven. En aan gedrag dat iets van de liefde van God weerspiegelt. Deze vrucht van het goede leven wordt niet door onszelf tot stand gebracht maar door Jezus en door de Heilige Geest. Dat is het goede werk dat Hij in ons zal voltooien. Alles tot lof en eer van God. Dit is een gebed van Paulus voor kerkleiders, voor de mensen voor wie zij zorgdragen. Het is ook een gebed dat elke gelovige zelf mag bidden. Vergeet bij het bidden nooit dat God zijn goede werk in jou is begonnen. En wat God begint, dat maakt Hij af.

De lessen van Paulus over vertrouwen op de trouw van God

God voltooit wat Hij begint

Zelf iets afmaken is lastig. God belooft hier dat Hij het goede dat Hij in ons begonnen is ook af zal maken. Zelf kunnen we daar nogal eens aan twijfelen. Komt het wel af? Kan ik het wel opbrengen? God belooft dat Hij het doet. Dat is een troost als je jong bent en je je leven nog voor je hebt. Daar kun je tegenop zien. Je vraagt je af of het je je allemaal wel gaat lukken. Het is ook een troost als je terugkijkt op je leven. Naar de dingen die gelukt zijn en mooi waren, maar ook naar alles wat niet lukt. Het werk dat je niet kreeg, de relaties die mislukten, de ruzies en conflicten die er waren, verlies van geliefden. Of als je ongeveer op

de helft van je leven bent, al veel gedaan en bereikt hebt. Heb je ook echt gedaan wat je wilt, heb je bereikt wat bij je past? In elke levensfase klinkt deze belofte dat God het goede werk zal voltooiën dat Hij in jou begonnen is. Dat mag ontspanning geven, en vertrouwen, en misschien ook wel vreugde, waarover Paulus zo aanstekelijk schrijft.

Vertrouwen

God is betrouwbaar, zegt Paulus. Vanuit zijn vertrouwen in God spreekt hij vervolgens ook zijn vertrouwen in zijn mede-gelovigen uit. Als je leeft vanuit de liefde voor God, omdat Hij jou eerst heeft liefgehad, mag je je medegelovigen ook gaan vertrouwen. Natuurlijk zul je weleens teleurgesteld zijn, maar omdat je samen leeft en werkt vanuit Gods liefde, mag er ook onderling vertrouwen zijn.

De vruchten van het goede leven

Het werk van God in jou brengt goede vruchten voort. In Galaten 5 staan ze zo beschreven: liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. God bewerkt dit in jou, dat mag je ontspannen maken.

Gebed

Op God vertrouwen, van Hem houden en zijn liefde ervaren zorgt ervoor dat je gaat bidden voor de mensen die bij God horen. Dat doet Paulus vol overgave; hij bidt voor zijn zusters en broeders. We mogen ook bidden voor elkaar, bidden dat we mogen groeien in inzicht en fijnzinnigheid.

Leren onderscheiden

De christenen van Filippi leven, net als wij, in een wereld waarin het niet altijd makkelijk is om uit te maken wat goed is en wat niet. Paulus wil graag dat zij en wij leren onderscheiden, om zo een leven te gaan leiden dat zuiver en onberispelijk is. Paulus' doel met de mensen van Filippi is dat zij oprechte mensen zijn, eerlijk, met een schoon geweten, transparant voor God en de mensen. De Heilige Geest is ons geschonken, ook om ons te helpen bij het onderscheiden. Dat is een levenslang proces.

Jouw persoonlijke overdenking

Neem de tijd om de vragen biddend te overdenken en schrijf de antwoorden op. Zo kun je later nog eens teruglezen hoe God je heeft geleid bij het lezen van de tekst en het overdenken ervan.

- Kijk eens terug naar je leven. Kun je momenten ontdekken waarop God aanwezig was, waarop je zijn trouw hebt ervaren? Schrijf die momenten op. Mocht het je niet lukken om de momenten te vinden, bid dan en vraag God om je te helpen.
- Paulus spreekt over de vruchten van gerechtigheid – dat kun je ook vertalen als de vruchten van het goede leven. Lees Galaten 5 en dank God voor de vruchten die je bij jezelf ziet, en vraag om de vruchten die je nog niet zo goed kunt ontdekken in jezelf.
- Hoe vind jij het om te leven in een wereld waarin het geloof in God niet vanzelfsprekend meer is? Wat helpt jou en wat helpt niet en lukt het je om dat te onderscheiden?
- Bid jij voor je mede-gelovigen zoals Paulus dat doet? Neem je voor om de komende tijd te bidden voor je broeders en zusters uit je eigen gemeente of uit je omgeving.

Bijbelse wijsheid

Ik wil U loven met heel mijn hart, voor U zingen onder het oog van de goden, mij buigen naar uw heilige tempel, uw naam loven om uw liefde en trouw: grote dingen hebt U beloofd, tot eer van uw naam. Toen ik U aanriep, hebt U geantwoord, mij bemoedigd en gesterkt.

(Psalm 138:1-3)

Opdracht

Als je een brief van iemand krijgt is het mooi om die brief te beantwoorden. Schrijf een brief terug aan Paulus. Schrijf na ieder hoofdstuk een klein stukje verder aan je brief. Vertel Paulus wat je van hem geleerd hebt in dit gedeelte uit zijn brief. Wat raakte jou? Waar heeft zijn brief jou geholpen in je leven met God en met Jezus? Wat leerde je over vertrouwen?

Samenvatting van de lessen van Paulus

- God is trouw en je kunt Hem vertrouwen.
- Gods betrouwbaarheid mag je ook onderling ervaren, als gelovigen onder elkaar.
- God zal het goede werk dat Hij in jou begonnen is voltooien. Hij blijft bij je, je leven lang.

Vertrouwen is het centrale thema in de brief van Paulus aan de gemeente van Filippi, vertrouwen in God, maar ook in elkaar. In dit boek neemt Elsbeth Gruteke de lezer mee door deze brief heen. Daarbij brengt zij de woorden van Paulus dicht bij het hart van de lezer en zet ze de lezer door middel van vragen en opdrachten aan tot nadenken over de inhoud van de brief. Wat kunnen wij leren van de lessen van Paulus als het gaat om vertrouwen hebben?

Zeer geschikt voor persoonlijke bijbelstudie of voor gesprekskringen.

Elsbeth Gruteke (Zeewolde) is historicus, theoloog en predikant. Ze was jarenlang radiopresentator voor de EO en heeft nu programma's op NPO Radio 4 en NPO Radio 5. Als predikant is ze op dit moment verbonden aan de Protestantse Gemeente Zeewolde.

www.puurvandaag.nl

www.kokboekencentrum.nl

ISBN 978 90 435 3513 7

NUR 707

KokBoekencentrum
UITGEVERS | UTRECHT